

İÇ MEKÂN TASARIMINDA TERİNOLOJİ TANIMLANMASI: ALANYAZIN İNCELEMESİ

DEFINING TERMINOLOGY IN INTERIOR DESIGN: A LITERATURE REVIEW

Arş.Gör. Dr. Kübra Kayaduran Mahir

Dumlupınar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi,
İç Mimarlık Bölümü
kubra.kayaduran@dpu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-3700-3304

Prof. Dr. Duygu Koca

Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü
dygsener@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-4176-8115

MAKALE GELİŞ TARİHİ: 1 Temmuz 2025 • YAYIMA KABUL TARİHİ: 8 Aralık 2025

Öz

İç mekân tasarımı eylemi için kullanılan iç dekorasyon (interior decoration), iç mekân tasarımı (interior design) ve içmimarlık (interior architecture) terimleri, yalnızca terminolojik bir farklılık değil; aynı zamanda mesleğin tanımı, akademik konumlanışı ve eğitim programlarının yapısına etki eden derinlikli anlam katmanları taşımaktadır. Bu terimler; görev tanımı, akademik yeterlilik, toplumsal kabul ve mesleki özerklik gibi parametrelerle yakından ilişkilidir. Özellikle 1950'li yıllardan itibaren içmimarlığın kurumsallaşmaya başlamasıyla birlikte bu terminolojik ayrımlar hem akademik hem de profesyonel bağlamda tartışma konusu hâline gelmiştir. Her ne kadar bu kavramlar çoğu zaman eş anlamlı şekilde kullanılsa da gerçekte farklı eğitim yaklaşımlarını, uygulama alanlarını ve mesleki yönelimleri işaret etmektedir. Bu çalışma, söz konusu üç terimin akademik yazındaki temsillerini; yıllar içerisindeki yayın sayıları, disiplinler arası dağılımları, ülke temsiliyeti ve tematik odaklar gibi ölçütler üzerinden analiz ederek, terminolojik karmaşayı nicel veriler aracılığıyla değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, Web of Science veri tabanında yapılan taramalar, VOSviewer programı kullanılarak bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen bulgular, bu üç terimin literatürde farklı içeriksel, coğrafi ve disiplinler bağlamlarla kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İç Dekorasyon; İç mekan tasarımı; İçmimarlık; Terminoloji; Bibliyometrik Analiz.

Abstract

The terms interior decoration, interior design and interior architecture, which are used for the act of designing interior spaces, are not only terminological differences, but also carry deep layers of meaning that affect the definition of the profession, its academic positioning and the structure of educational programmes. These terms are closely related to parameters such as job description, academic qualification, social acceptance and professional autonomy. Especially with the institutionalisation of interior architecture since the 1950s, these terminological distinctions have become a subject of debate in both academic and professional contexts. Although these concepts are often used synonymously, in reality they indicate different educational approaches, fields of practice and professional orientations. This study aims to evaluate the terminological confusion through quantitative data by analysing the representation of these three terms in the academic literature through criteria such as the number of publications over the years, their interdisciplinary distribution, country representation and thematic foci. In this direction, the searches made in the Web of Science database were analysed by bibliometric analysis method using VOSviewer software. The findings reveal that these three terms are used in different contextual, geographical and disciplinary contexts in the literature.

Key Words: Interior Decoration; Interior Design; Interior Architecture; Terminology; Bibliometric Analysis.

GİRİŞ

Endüstrileşmenin etkisiyle başlayan toplumsal değişim sürecinde toplumların kültürel, ekonomik ve siyasi dinamikleri etkilenmiştir. Meslek alanlarındaki uzmanlaşma, toplumsal alanda yaşanan değişimlerin profesyonel yaşama yansıyan en önemli etkilerindendir. 1900-1910 yılları arasında, Amerika Birleşik Devletleri'nde bu etkiyle toplumsal gereksinimleri daha uygun koşullarda, daha profesyonel ve detaylı bir şekilde ele alan yeni meslek grupları ortaya çıkmıştır. İç mekân tasarlama¹ eyleminin ayrı bir disiplin olarak ele alınmasının temelleri de bu dönemde atılmıştır (Coleman, 2002, s. 28-31; Kaptan, 2003, s. 4-26).

İç mekân tasarlama eyleminin profesyonel oluşumunun başlangıcının gerçekleştiği ABD'de iç mekân tasarımını ele alış biçimine göre adlandıran iki farklı yapılaşma ortaya çıkmıştır. Mekân içindeki donatı öğelerinin renk ve kumaş seçimi, zemin malzemesi ve duvar rengi seçimiyle süslemeyi ön plana alan yaklaşımla öne çıkan tasarımcı grubu 'gelenekselciler' olarak adlandırılmıştır. 'Yenilikçiler' olarak isimlendirilen diğer tasarımcı grubu ise iç mekân tasarımını süslemeciliğin, renk, kumaş, malzeme seçiminin ötesine taşıyarak taşıyıcı sisteminden mekânın biçimlenişine kadar her tasarım kararında yapıyı bir bütün olarak değerlendiren, mimari bir bakış açısı ve meslek bilgisi gerektiren yaklaşıma odaklanmıştır. Dolayısıyla bu iki farklı yaklaşım iç mekân tasarımını odak alan mesleğin iki farklı adla iç dekorasyon (interior decoration) ve içmimarlık (interior architecture) olarak tanımlanmasına neden olmuştur. Bu farklılık mesleğin ele alınışı ve eğitim programlarının biçimlenişine de yansımıştır (Tate & Smith, 1986, s. 245-246).

Mesleğin kurumsallaşma sürecinde kullanılan terminolojinin zamanla nasıl evrildiği hem toplumsal hem de profesyonel bağlamlarda çeşitli tartışmalara yol açmıştır. Bu tartışmaların izini süren White (2009), iç mekânla ilgilenen aktörlerin çeşitliliğini, disiplinler arası etkileşimleri ve meslekleşme sürecinde isim değişikliğinin nasıl gündeme geldiğini kapsamlı biçimde ortaya koyar.

"Geçmişimiz ilginç bir geçmiş. 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar iç mekânın dekorasyon ve tasarımına çok sayıda kişi katılmıştır. Mimarlar, döşemeciler, marangozlar, dekoratörler, ev mühendisleri ve hatta sanatçılar dikkatlerini iç mekâna odakladılar. 20. yüzyıl boyunca mesleğimiz hızla gelişti. Dekoratörler örgütler kurdular ve sonunda 1960'larda tasarımcı ile dekoratör arasındaki farkı halka anlatmak için isimlerini değiştirmeyi tercih ettiler. ... Ancak iç mekân tasarımı (metinde interior design olarak yazılmış), iç mekanla ilgilenen tek meslek değildi. Mimarlık iç mekanlarla çalışmaya devam etti. İçmimarlık, en azından 1920'lerde Bauhaus'ta

¹ Çalışma kapsamında kullanımdaki mevcut terimlerden herhangi biri yerine "the act of designing interiors" "iç mekân tasarlama eylemi" ifadesi kullanılacaktır.

kullanılan bir terimdi- Lily Reich kendisini “içmimar” olarak tanımlıyordu, [yani bu terim] var olan ancak çok sık kullanılmayan bir terimdi. (Kişisel iletişim, 14 Mayıs 2009) (White, 2009, s. 7)

Bundan sonraki yıllarda iç mekân tasarlama eyleminin nasıl adlandırılacağına dair isim tartışmaları şekil değiştirerek devam etmiştir. Abbott’un (1988) mesleki profesyonelleşme teorisinde belirttiği adımlarda bir mesleğin tanınması için gerekli olan düzenlemelerden biri de isim değişikliği sonrası mesleğin özel olarak seçilmiş, bazı kişilere ait bir nüfuz alanına sahip olmasıdır. İç mekân tasarlama eylemi bu anlamda bir değişim (iç dekorasyon → iç tasarım/içmimarlık) göstermiştir (Martin, 2008, s. 5). Ancak ismin nasıl kullanılacağına dair tartışmalar tüm dünyada devam etmektedir.

Bu tarihsel ve kavramsal arka plan, iç mekân tasarlama eyleminin disiplinler olarak nasıl tanımlandığına dair süregelen terminolojik belirsizlikleri görünür kılmaktadır. Çalışma kapsamında ise, bu belirsizliklerin akademik yazına nasıl yansıdığı sorusu merkeze alınarak; iç dekorasyon, iç tasarım ve içmimarlık terimlerinin yıllar içerisindeki kullanım eğilimleri, coğrafi dağılımları, bilimsel alanlardaki temsilleri ve tematik odakları üzerinden kapsamlı bir analiz gerçekleştirilmektedir.

Araştırmanın Problemi ve Amacı

İç mekân tasarlama eylemi için kullanılan iç dekorasyon (interior decoration), iç mekân tasarımı (interior design) ve içmimarlık (interior architecture) adlandırmaları, yalnızca terminolojik bir farklılık değil; aynı zamanda mesleğin ele alınışı ve eğitim programlarının biçimlenişine etki eden anlam katmanları barındırmaktadır. Bu adlandırmalar, mesleğin görev tanımı, yükseköğretim diplomasının önemi ve meslek olarak özerkleşme gibi parametrelerle doğrudan ilişkilidir. Özellikle içmimarlığın meslek olarak kurumsallaşmaya başladığı 1950’li yıllardan itibaren bu terminolojik ayrışma akademik ve mesleki alanda tartışma konusu olmuştur. Her ne kadar bu terimler çoğu zaman eş anlamlı şekilde kullanılsa da eğitimsel ve profesyonel bağlamlarda farklı hedefleri ve uygulama alanlarını işaret ettikleri görülmektedir. Bu durum, iç mekân tasarlama eyleminin bir meslek ve disiplin olarak tanımına dair belirsizliklere ve kavramsal karmaşalara yol açmaktadır. Bu çalışma, söz konusu terminolojik belirsizliğin akademik yazına nasıl yansıdığı sorusunu temel problem olarak ele almaktadır. iç dekorasyon (interior decoration), iç mekân tasarımı (interior design) ve içmimarlık (interior architecture) terimlerinin akademik metinlerde yalnızca sözcük düzeyinde mi farklılaştığı, yoksa bu farklılığın yapısal ve içeriksel ayrışmalara da yansıyor yansımadığı henüz sistematik olarak incelenmemiştir.

Çalışmanın temel problemi, iç mekân tasarımıyla ilişkili bu üç terimin akademik üretimde nasıl temsil edildiğini nicel verilerle ortaya koymaktır. Araştırma, bu terimlerin; yıllar içerisindeki kullanım eğilimlerini (zamansal dağılım), farklı ülkelerdeki yaygınlık düzeylerini (coğrafi dağılım), yer aldıkları bilimsel alanları ve disiplinler arası ilişkilerini (alanlar arası dağılım) ile ele aldıkları tematik içerikleri ve kavramsal kümelenmeleri (konu odaklı ayrışmalar) ayrıntılı olarak incelemektedir.

Bu bağlamda çalışma, söz konusu terimlerin akademik yazındaki kullanım biçimlerinin; yalnızca dilsel bir tercih mi, yoksa zamanla oluşan disiplinler yönelimlerin, kurumsal yapıların ve mesleki konumlandırmaların bir yansıması mı olduğunu anlamaya çalışmaktadır. Terimlerin yıllara, ülkelere, bilimsel alanlara ve tematik içeriklere göre nasıl bir dağılım gösterdiğini ortaya koyarak, terminolojik tercihlerde rastlantısallığın mı yoksa belirli eğilimlerin mi etkili olduğunu sorgulamaktadır. Böylece çalışma, akademik alandaki durumu veri temelli olarak analiz ederek, bu kavramsal belirsizliğin bilimsel bilgi üretimi üzerindeki etkilerini görünür kılmayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın Soruları

Bu doğrultuda çalışma, iç dekorasyon, iç tasarım ve içmimarlık terimlerinin akademik yazındaki temsiline ilişkin durumu anlamak amacıyla aşağıdaki araştırma sorularına odaklanmaktadır:

1. Terimlerin Akademik Kullanım Eğilimleri: İç dekorasyon, iç tasarım ve içmimarlık terimleri akademik yazında yıllara, ülkelere ve bilimsel alanlara göre nasıl bir kullanım ve dağılım eğilimi göstermektedir?
2. Tematik ve Kavramsal Odaklar: Bu terimler, içeriksel olarak hangi temalarla ilişkilendirilmekte ve kavramsal düzeyde nasıl bir ayrışma sergilemektedir?
3. Terminolojik Tercihlerin Bağlamsal Nedeni: Bu terimlerin akademik yazındaki kullanımları, eğitimsel yapı, mesleki yapılanma ve kurumsal yaklaşımlarla nasıl ilişkilendirilebilir?

ALANYAZIN TARAMASI

İç mekân tasarımı disiplinine ilişkin terminolojik belirsizliklerin kökenini anlayabilmek için yalnızca akademik yazındaki kavramsal kullanımları değil, bu kavramların mesleki, kurumsal ve eğitimsel bağlamlardaki yansımalarını da incelemek gerekli görülmüştür. Terimlerin zaman içinde farklı coğrafyalarda nasıl tanımlandığı, eğitim programlarının içerikleriyle nasıl ilişkilendirildiği ve meslek örgütleri tarafından nasıl benimsendiği, disiplinin kurumsallaşma sürecine ışık tutmaktadır. Bu nedenle, alanyazın incelemesine geçmeden

önce, kavramların farklı ülkelerdeki eğitim programlarında nasıl adlandırıldığı, mesleki kuruluşların isimlendirme tercihlerinin nasıl şekillendiği ve bu konudaki uluslararası konferans tartışmalarının ne tür eğilimler içerdiği ele alınacaktır. Böylece terimlerin hem eğitim hem de profesyonel düzeydeki dönüşüm süreçleri açıklanarak, akademik yazındaki terminolojik ayrışmanın arka planı daha bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilebilecektir.

Eğitim Programları ve Profesyonel Kuruluşlardaki İsim Dönüşümleri ve Konferans Tartışmaları

Mekân tasarımı eğitimi veren kurumların isimlendirilmesi noktasında belirsizlikler mevcuttur. İç mekân tasarımının ortaya çıktığı ve geliştiği Amerika Eğitim Bakanlığı Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi (Department of Education National Center for Education Statistics), içmimarlık (interior architecture²) ve iç tasarım (interior design³) terimlerini farklı eğitim içerikleri ile tanımlamaktadır. İçmimarlık programı yaşam, eğlence ve iş amaçlı yapısal iç mekanların tasarımında mimari ilkeleri uygulamaya ve profesyonel içmimar olarak çalışmaya hazırlayan bir program olarak tanımlanmıştır. Eğitim içeriği genel olarak mimarlık, yapısal sistem tasarımı, ısıtma ve soğutma sistemleri, mesleki ve güvenlik standartları, iç tasarım, özel son kullanım uygulamaları ve mesleki sorumluluklar ve standartlar konularında eğitim vermektedir. İç tasarım programı ise bireyleri, konut ve ticari iç mekanların profesyonel planlaması, tasarımı, donatılması ve tefrişinde sanatsal ilke ve teknikleri uygulamaya hazırlayan program olarak tanımlanmıştır. Eğitim içeriği genel olarak bilgisayar uygulamaları, çizim ve grafik tekniklerine ilişkin öğretim, iç aydınlatma, akustik, sistem entegrasyonu ve renk koordinasyonu ilkeleri, mobilya ve mobilyalar, tekstiller ve bunların terbiye işlemleri, iç mekân tasarımının tarihi ve dönem stilleri, temel yapısal tasarım, inşaat kuralları ve denetim düzenlemeleri, ofis, otel, fabrika, restoran ve konut tasarımına yönelik uygulamalarla ilgili eğitim olarak belirtilmiştir. İçmimarlık Mimarlık ve İlgili Hizmetler (Architecture And Related Services) temel alanında, iç tasarım ise Görsel ve Sahne Sanatları (Visual and Performing Arts) temel alanında yer almaktadır.

Marshal-Baker'a (2010) göre bu sınıflandırma kamu için bir önem veya değer hiyerarşisi oluşturmakta ve bu durum akademik programların finansmanını etkilemektedir. İçmimarlık "Mimarlık ve İlgili Hizmetler" kategorisinde yer alır ve bu kategori mimarlık, inşaat mühendisliği ve peyzaj mimarlığını içerir. İç tasarımın yer aldığı "Görsel ve Sahne Sanatları" kategorisi ise fikir ve duyguları ifade eden eserlerin yaratılması ve yorumlanmasına odaklanan bir program kategorisidir ve el sanatları ve halk sanatı, güzel sanatlar, dans, drama, müzik, moda ve giyim tasarımı ve endüstriyel tasarımı içerir. Bu ayrımlar, genel olarak,

2 <https://nces.ed.gov/ipeds/cipcode/cipdetail.aspx?y=55&cid=87968> Erişim tarihi: 26.03.2025

3 <https://nces.ed.gov/ipeds/cipcode/cipdetail.aspx?y=55&cid=88702> Erişim tarihi: 26.03.2025

içmimarlığı bir meslek, iç tasarımı ise sanatsal aktivite olarak algılanmasına neden olmaktadır (Marshal-Baker, 2010, s. 554).

Eğitim kurumlarının isimlendirilmesi noktasında farklı ülkelerde farklı kullanımlar ve anlayışlar mevcuttur. Örneğin; Avustralya’da her iki terim de kullanılmaktadır. Avustralya da Mimarlar Yasası mevzuatının, kayıtlı mimarlar dışındaki herhangi birinin mimar unvanını veya türevlerini kullanmasını yasadışı hale getirmesine rağmen, içmimarlık kabul edilen bir terminoloji haline gelmiştir. İçmimarlık teriminin kademeli olarak benimsenmesi, programlarını özel sektörün sunduğu iç dekorasyon ve tasarım kurslarından ayırmak amacıyla içmimarlık alanında yeni lisans derecesi programları kuran New South Wales Üniversitesi (Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi), Monash Üniversitesi (Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi) ve daha önce iç tasarım olarak adlandırılan lisans derecelerini içmimarlık olarak değiştiren Curtin Üniversitesi ve Güney Avustralya Üniversitesi gibi yükseköğretim kurumları tarafından teşvik edilmiştir (Cys, 2006, s. 19).

İngiltere’deki iç mekân tasarımı eğitimi veren üniversitelerde de her iki kullanım söz konusudur. Kraliyet Sanat Koleji, Edinburgh Üniversitesi, Kingston Üniversitesi gibi okullarda iç mekân tasarımı (interior design) terimi tercih edilirken, Wesminster Üniversitesi, Oxford Brookes Üniversitesi ise içmimarlık (interior architecture) terimi tercih edilmiştir.

Amerika’da iç mekân tasarım eğitimi veren kurumlar program ismi konusunda değişiklik yapacağına dair duyurular paylaşmıştır. Colorado Devlet Üniversitesi 2018 yılında “İç Tasarım” bölümü ismini programın teknik yönünü vurgulayan ve müfredat içeriğini daha iyi yansıtabilecek bir isim olduğu gerekçesi ile “İçmimarlık ve Tasarım” olarak değiştirdiğini duyurmuştur (URL1 olarak kaynakçaya eklenecek⁴). Benzer gerekçelerle Arkansas Üniversitesi 2022 yılında son 10 yılda program isimlerinin değişiminin bu yönde olduğunu vurgulayarak “İç Tasarım” bölümü ismini “İçmimarlık ve Tasarım” olarak değiştirdiğini duyurmuştur. Duyuruda ‘iç tasarım’ kullanımının kamudaki algısının yalnızca konut tasarımı olduğunu ve ‘içmimarlık ve tasarım’ olarak gerçekleştirilecek değişimin kurumların hakettiği prestiji sağlama noktasında önemli olduğuna dair görüşlere yer verilmiştir (URL2⁵).

Türkiye’de içmimarlık eğitimi diğer ülkelere görece yeni bir örgütlenme içerisinde. İç mekân tasarımı eğitiminin nasıl adlandıracağı konusunda hala tartışmalı bir ortam söz konusudur. İç mekân tasarımı konu edinen lisans eğitimi içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı eğitimi olarak adlandırılırken ön lisans eğitimi veren bölümler iç mekân tasarımı olarak isimlendirilmektedir.

4 <https://chhs.source.colostate.edu/interior-design-undergoes-name-change-to-reflect-technical-emphasis/> Erişim tarihi: 26.03.2025

5 <https://news.uark.edu/articles/59950/design-program-name-to-change-to-department-of-interior-architecture-and-design-this-summer> Erişim tarihi: 26.03.2025

Lisans eğitimi mezunları bölüm ismi farketmeksizin “içmimar” unvanı almakta, ön lisans mezunları iç mekân tasarımcısı olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca içmimarlığın (içmimarlık/iç mimarlık?) nasıl yazılacağı konusunda da tartışmalar mevcuttur. İçmimarlığın mimarlıktan ayrı bir disiplin olarak ele alınması ve hukuki olarak meslek kazanımlarının elde edilmek istenmesi yazılıştaki bu değişiklik isteminin nedenini oluşturmaktadır. İçmimarlar Odası disiplinin ve mesleğin özgünlüğünü vurgulamak ve korumak amacıyla terminoloji konusunda belirli bir duruş sergilemektedir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde içmimarlık ayrı yazılmasına rağmen İçmimarlar Odası kasıtlı olarak birleşik kullanımı tercih etmektedir. Dildeki kullanımın algıyı etkileyeceğinden hareketle “İç” kelimesinin mimarlık mesleğini niteleyen bir sıfat değil “içmimar” olarak ayrı bir meslek olarak kabul görmesi amacıyla tercih edilen bir kullanımdır (Kaptan B. B., 2013).

İç mekân tasarlama eyleminin nasıl adlandırılacağına dair belirsizlikler profesyonel kuruluşların adlandırılmasında da kendini göstermektedir. ABD’de profesyonel organizasyonlardan, 1931 yılında oluşturulan Amerikan Dekoratörler Enstitüsü (American Institute of Decorators, AID) dekoratör yerine iç tasarımcı değiştirmeyi tartışmış, ancak kamuoyu tarafından bilinen ve anlaşılan bir terim olduğu için dekoratör terimini korumuştur. Ancak 1957’de, AID organizasyonun New York Bölümü adını değiştirerek resmi olarak Ulusal İç Mimarlar Derneği (NSID) olarak tanınmaya başlamıştır. AID ve NSID 1975 yılında birleşerek bugünkü Amerikan İç Mekân Tasarımcıları Topluluğu’nu (American Society of Interior Designers, ASID) oluşturmuşlardır (Piotrowski, 2009, s. 18).

Buna benzer bir gelişmeyle, Büyük Britanya’da 1889 yılında öncü zanaatçılar tarafından kurulan Britanya Dekoratörler Enstitüsü (The Incorporated Institute of British Decorators) ismine 1953 yılında iç tasarımcı sözcüğünü eklemiştir. ASID oluşumundan bir sene sonra 1976 yılında dekoratör kelimesi tamamıyla çıkarılarak, organizasyonun ismi Britanya İç Mekân Tasarımcıları (British Institute of Interior Design, BIID) olarak değiştirilmiştir. 1963 yılında Avrupa’nın bir diğer ülkesi Danimarka’da meslek için önemli bir kuruluş olan, Uluslararası İç Mimarlar/Tasarımcılar Konfederasyonu (The International Federation of Interior Architects/Designers, IFI) oluşturulmuştur (Gürel, 2012, s. 49).

Disiplinle ilgili ulusal ve uluslararası profesyonel kuruluşların isim kullanımındaki belirsizlik günümüzde de devam etmektedir. Örneğin, Uluslararası İç Mimarlar/Tasarımcılar Federasyonu (International Federation of Interior Architects/Designers-IFI), Amerikan İç Tasarımcılar Derneği (American Society of Interior Designers-ASID), İngiliz İç Tasarım Enstitüsü (British Institute of

İnterior Design- BIID), Kanada İç Tasarımcılar Derneği (İnterior Designers of Canada-IDC), Avustralya İç Tasarımcılar Enstitüsü (Australian Institute of Interior Designers- AIDA), Japonya İç Mimarlar/Tasarımcılar Federasyonu (Japan Federation of Interior Architects/Designers-JID), Kore İç Mimarlar/Tasarımcılar Derneği (Korean Society of Interior Architects Designers-KOSID), Asya-Pasifik Mekan Tasarımcıları Derneği (Asia-Pacific Space Designers Association-APSDA), Malezya İç Mimarlar Derneği (Malaysian Society of Interior Designers-MSID), Türkiye İçmimarlar Odası (Chamber of Interior Architects of Turkey) gibi kuruluşların isimlendirmelerinde mimar (architect) ve tasarımcı (designer) terimlerinin kullanımında farklılıklar gözlemlenmektedir. Ayrıca, bazı kuruluşlar ise hem mimar hem de tasarımcı terimlerini bir arada kullanmaktadır. Bu durum, disiplinle ilgili terimlerin kullanımındaki belirsizliğin halen güncel olduğuna işaret etmektedir.

Mesleki kuruluşların isimlendirme tercihlerindeki farklılıklar, yalnızca terminolojik düzeyde değil, aynı zamanda disiplinin profesyonel kimliğinin tanımlanması açısından da önem taşımaktadır. Bu isimlendirme sorunlarının ulusal ve uluslararası ölçekte uzun yıllardır süren bir tartışma konusu olması, akademik ve mesleki çevrelerin konuya olan ilgisini canlı tutmuştur. Bu nedenle, sadece kurumlar düzeyindeki isim tercihleri değil, aynı zamanda bu terimlerin anlamına ve kullanım biçimlerine dair gerçekleştirilen akademik konferanslar ve yuvarlak masa toplantıları da disiplinin kendini tanımlama sürecinde belirleyici rol oynamaktadır. Düzenlenen konferanslarda, isimlendirme konusundaki belirsizlikler üzerine çeşitli tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Uluslararası İçmimarlar/Tasarımcılar Federasyonu (IFI), Haziran 2006'da mesleğin durumuyla ilgili bir uluslararası yuvarlak masa tartışmasına ev sahipliği yaparak bu konuya odaklanmıştır. Tartışma sırasında, disiplinin tanımı ve adlandırılmasıyla ilgili çeşitli öneriler sunulmuştur. Bu öneriler arasında “space design” gibi farklı isimlendirme alternatifleri de bulunmaktadır. Ancak, isim değişikliğinin mesleğin veya disiplinin kabulü ve gelişimi için yetersiz olabileceği görüşleri de dile getirilmiştir. Bu tartışmalara referans olarak Klingenberg'in 2005 tarihli “Interspace” başlıklı makalesi kullanılmıştır. Klingenberg (2005), iç mimariyi, kullanıcı ile belirli bir mekânın fiziksel sınırları arasındaki boşlukta çalışan bir disiplin olarak tanımlamaktadır. Öte yandan, KOSID'i temsil eden Koreli konuşmacı Joo Yun Kim, iç tasarımın bir disiplin olarak tanımlanması ve bu süreçte alana alternatif bir kimlik önerilmesi amacıyla ‘inter_space design’ ismini önermiştir (Cys, 2006, s. 14-17).

İç Tasarım Eğitimi Konseyi (The Interior Design Educators Council -IDEC) 2007 ve 2008 yılında düzenlenen konferanslarında içmimarlık isminin iç tasarım olarak değiştirilmesi yönünde tartışmalar yapılmıştır. 2009 yılında St. Louis'de düzenlenen 2009 IDEC Uluslararası Konferansı'nda kıdemli

üyeler oturumunda (IDEC International Conference) iç tasarım ve içmimarlık terimleri üzerine yapılan dört farklı gelecek senaryosunu tartışılmıştır. Bu senaryolar, iç tasarımın tüm eyaletlerde lisanslı hale gelmesi, iç tasarımın iç mekân profesyonellerini tanımlayan bir terim olması, içmimarlığın küresel olarak kabul edilen bir terim olması ve meslekte içmimar/iç tasarımcı olarak bölünmesidir (White, 2009, s. 10-12).

İçmimarlık teriminin kullanımı konusunda birçok tasarım eğitimcisi, uygulayıcı ve mesleki kuruluş lideri endişelerini dile getirmiştir. ASID Başkanı 2007'de bölüm başkanlarına bir mektupta şu ifadeleri kullanmıştır:

"ASID olarak, iç tasarım eğitim programlarını ve uygulamayı tanımlamak için 'içmimarlık' teriminin kullanımını artıran bir endişeyle izliyoruz... ASID, içmimarlık olarak tanımlanan iç tasarım eğitim programlarının uygun liderlerini, öğrencilerinin aldığı eğitimi doğru bir şekilde yansıtmak için programlarının adlarını içmimarlık yerine iç tasarım olarak değiştirmeye teşvik eder." (Guest'ten Aktaran Marshal-Baker, 2010, s. 553)

İç mekân tasarımı disiplini (the discipline of interior design) başlangıcından bu yana kendini tanımlamakta zorlanmıştır. Bu durumun arkasındaki neden, iç mekân tasarımının çok yönlü, katmanlı ve hatta disiplinler arası bir süreç olmasıdır. Disiplinin profesyonelleşme ve kendini tanımlama mücadelesini yansıtan ortak bir başlık çabası sonuçsuz kalmış, çözüm olmayan alternatif terimler sorunu çözme noktasında fayda sağlamamıştır. Dolayısıyla iç mekân tasarımının nasıl isimlendirileceği noktasındaki tartışmalar devam etmektedir (Vos vd., 2015, s. 39).

İsim değiştirme tartışmaları, akademik yazında da sıkça ele alınan bir konu olmuştur. Bir sonraki başlıkta, bu isimlendirme sorununun akademik perspektiflerden nasıl ele alındığı alanyazından örneklerle incelenecektir.

Konu ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

İç mekân tasarım disiplini terminolojisini konu edinen yazın incelendiğinde çeşitli araştırma konuları ve yaklaşımları karşımıza çıkmaktadır. Bu konular iç mekân tasarımında disiplin kimliği ve terminoloji tartışmaları, eğitim ve uygulamada terminolojik tercihler, iç mekân tasarımının profesyonel statüsü ve etik sorumlulukları, tarihsel ve kültürel bağlamda isimlendirme tartışmaları başlıkları altında toplanabilir.

Havenhand (2004), iç mekân tasarımının iç tasarım olarak adlandırılmasının disiplini daha iyi tanımladığını savunarak, disiplinin özgün bir çerçevede ele

alınmasını ve özerk bir kimlik oluşturma'nın önemini vurgular. "İç mimarlık" teriminin, mesleğin kamusal algısına zarar verdiğini ve disiplinin bağımsız bir alan olarak algılanmasına engel olduğunu belirtir. Bu görüş, Caan (2011) ve König (2011) gibi diğer araştırmacılar tarafından da desteklenmektedir. Caan (2011), iç mekân tasarımının tarihsel ve sosyal bilimlerle olan bağlantılarını yitirme riski taşıdığını ve disiplinin özgünlüğünü koruyabilmesi için "iç tasarım" teriminin kullanılmasını önerir. König (2011) ise "içmimarlık" teriminin disiplini daraltacağını ve mesleğin kurumsal temelini zayıflatacağını savunur ve bu nedenle "iç tasarım" teriminin daha uygun olduğunu belirtir.

Marshal Baker (2010) ise "içmimarlık" teriminin iç tasarım eğitimi ve uygulamasındaki rolünü inceleyerek, profesyonel kuruluşların ve eğitimcilerin bu terime yaklaşımlarını ele alır. Baker, "içmimarlık" teriminin kullanımının programlara özgü faktörlere dayandığını belirterek, iç tasarım eğitimi ve pratiğinin "içmimarlık" terimini benimsemesi gerektiğini savunur. Disiplinin özgün bir kimlik kazanabilmesi için teorik bir çerçeve oluşturulmasının gerekliliği üzerinde duran çalışmalar da bu tartışmalara katkı sunmaktadır. Klingenberg (2005), iç mekân tasarımının yalnızca fiziksel alanı değil, mekân deneyimini de kapsayan bir disiplin olduğunu ifade eder ve bu bağlamda disiplini "interspace" olarak tanımlar. Aynı şekilde, Cys (2006), IFI tarafından düzenlenen uluslararası tartışmalara odaklanarak, içmimarlık kimlik sorunlarının uluslararası bir perspektiften ele alınması gerektiğini vurgular. Cys'in çalışması, içmimarlık kimliğinin tartışmalı ve problemliliğine odaklanarak özellikle Avustralya özelinde incelemeler sunmaktadır.

İç mekân tasarımının profesyonel statüsü ve etik sorumluluklarına dair tartışmalar da alanyazında öne çıkmaktadır. Anderson, Honey ve Dudek (2007), mesleğin isimlendirme tartışmalarının ötesinde etik sorumluluklarına odaklanması gerektiğini, topluma karşı sorumlulukların isim tartışmalarından daha anlamlı olduğunu savunur. Benzer şekilde White (2009), mesleğin profesyonel statü kazanma sürecinde isim değişikliğinin bu hedefe ulaşmada yeterli olup olmadığını sorgular ve kamusal algının önemine vurgu yapar.

Mesleğin tarihsel ve kültürel bağlamda inceleyerek disiplinin gelişimine ışık tutan çalışmalar da bulunmaktadır. Kaptan (2014), "içmimarlık" ve "iç tasarım" terimlerinin tarihsel gelişimini, eğitim politikalarına etkilerini ve mesleki açıdan yarattığı sorunları değerlendirir. Vos vd. (2015), Belçika'nın Flaman Bölgesi'nde 1950-1960 yıllarında yaşanan isimlendirme tartışmalarının uluslararası profesyonelleşme sürecine nasıl entegre olduğunu ele alır. Darbandi vd. (2023) ise içmimarlık, iç dekorasyon ve iç tasarım arasındaki tarihsel bağlantıları analiz ederek, bu üç terimin birbiri ile ilişkisini incelemektedir. Bu çalışmalar, disiplinin tarihsel kökenlerini ve kültürel bağlamını ele alarak, iç mekân tasarımının daha geniş bir perspektiften anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada ise, iç mekân tasarımına ilişkin terminolojik farklılıklar, disiplinin akademik alanyazındaki yansımaları üzerinden ele alınmıştır. İç dekorasyon (interior decoration), iç mekân tasarımı (interior design), içmimarlık (interior architecture) anahtar kelimelerinin yıllar içerisindeki kullanım eğilimleri, coğrafi dağılımları, bilimsel alanlardaki temsilleri ve tematik odakları üzerinden kapsamlı bir analiz gerçekleştirilmektedir. Bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak yürütülen bu nicel araştırma, kavramsal belirsizliklerin sayısal veriler üzerinden aydınlatılabilmesini hedeflemekte ve iç mekân tasarımı disiplininin terminolojik çerçevesine ilişkin nesnel ve veri temelli bir bakış açısı sunmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışma, nicel bir araştırma yöntemi olan bibliyometrik analiz tekniği ile yürütülmüştür. Bibliyometrik analiz, akademik yayınların istatistiksel yöntemlerle incelenmesini sağlayan bir yaklaşımdır ve belirli anahtar kelimelere dayalı olarak yayın sayıları, atıf ilişkileri, tematik dağılımlar, kavramsal kümelenmeler gibi ölçütleri analiz etmeyi mümkün kılar. Bilimsel üretimdeki eğilimleri, araştırma alanlarının gelişimini ve kavramsal yapıları nesnel veriler üzerinden değerlendirme imkânı sunar. Bu bağlamda çalışma, iç dekorasyon (interior decoration), iç mekân tasarımı (interior design) ve içmimarlık (interior architecture) terimlerinin akademik alanyazındaki kullanım biçimlerini, Web of Science (WoS) veri tabanı aracılığıyla elde edilen veriler üzerinden incelemektedir.

Veri Toplama, Analiz ve Değerlendirme Süreçleri

Çalışma kapsamında veri toplama, analiz ve değerlendirme süreci aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir.

1. Veri tabanının seçilmesi: Çalışma kapsamında, bibliyometrik veri analizi yapmayı sağlayan programlarla uyumlu çalışan, veri setlerini indirmeye olanak sağlayan, günlük olarak güncellenen, dünyanın en eski ve en yaygın kullanılan, uluslararası kabulü olan Web of Science (WOS) veri tabanı tercih edilmiştir.

2. İlk arama süreci: interior decoration, interior design, interior architecture anahtar kelimeleri ile ayrı ayrı arama⁶ yapılmıştır. WOS veri tabanında temel arama ekranında (Basic Search) arama çubuğuna ilgili anahtar kelime arama alanında KONU (TOPIC)⁷ seçeneği seçilerek arama yapılmıştır.

3. Filtreleme: Ulaşılan sonuç ekranında 2025 yılı hariç tutulmuştur.

⁶ 21.02.2025 tarihinde elde edilen sonuçlar kullanılmıştır.

⁷ Bu arama seçeneği ile ilgili anahtar kelime başlık, özet, yazar anahtar kelimeleri ve Web of Science anahtar kelimelerinin hepsinde aranır.

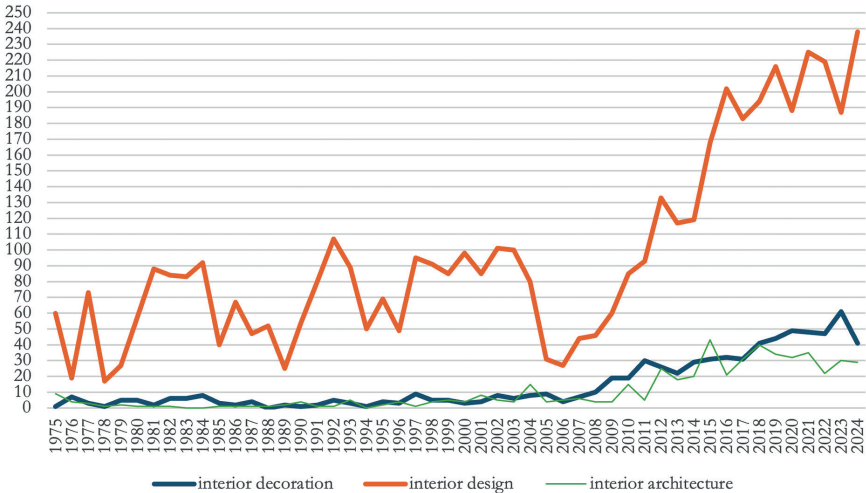
4. Veri setinin indirilmesi: İlgili grafiklerin hazırlanmasında kullanılan veriler, sonuç ekranındaki Sonuçları Analiz Et (Analyze Result) seçildikten sonra gelen ekranda Veri tablosunu indir (Download data table) seçeneği ile indirilmiştir. Ortak kelime analizinde kullanılacak veriler, sonuç ekranının sol üst kısmında yer alan dışa aktar (export) butonundan VOSviewer bibliyometrik analiz programında analiz yapmaya uygun şekilde Tab delimited dosya formatında, Kayıtları Tab delimited dosyası olarak dışa aktar (Export Records to Tab delimited File) seçeneğinden Özel Seçim (Custom Selection) seçeneğinden Başlık, Özet, Anahtar Kelime (Title, Abstract, Keyword) seçilerek indirilmiştir. Yazım yanlışı ve tekrar eden anahtar kelimelerle ilgili gerekli düzenlemeler yapıldıktan ve her veri grubu için uygun kesme noktası belirlendikten sonra VOSviewer bibliyometrik analiz programına veriler aktarılmıştır.

Analiz sonuçları üzerinden ilgili yazının genel eğilimi ve yönelimi hakkında tespitler yapılmış, iç mekân tasarımının terminolojisi bu tespitler üzerinden değerlendirilmiştir.

BULGULAR ve DEĞERLENDİRME

“interior decoration” (iç dekorasyon) anahtar kelimesi ile yapılan aramada 724, “interior design” (iç tasarım) anahtar kelimesi ile yapılan aramada 4845, “interior architecture” (içmimarlık) anahtar kelimesi ile yapılan aramada 518 sonuca ulaşılmıştır. Elde edilen bu veriler doğrultusunda, ilgili yayınların yıllara göre değişimi, bilimsel alan kategorileri içerisindeki dağılımı ve ülkeler temelindeki coğrafi yayılımı aşağıda ayrıntılı olarak sunulmakta ve değerlendirilmektedir.

Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

Görsel 1. Yayınların yıllara göre dağılım grafiği

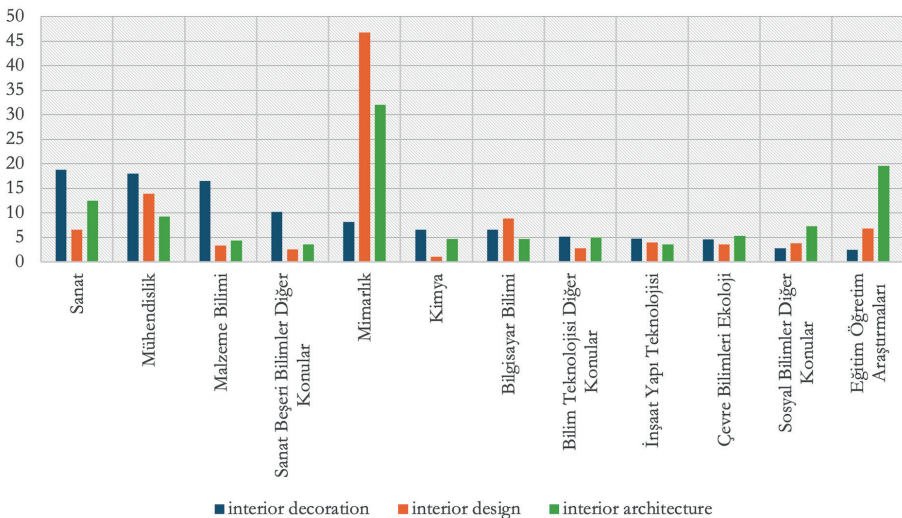
“Interior decoration” ve “interior architecture” anahtar kelimelerine yönelik akademik yayınların, özellikle çalışmanın kapsadığı erken dönemlerde oldukça düşük bir hacme sahip olduğu görülmektedir. Bu iki terimin yayın hacmi açısından birbirine yakın bir seyir izlediği ve 2006 yılı sonrasında belirgin bir artış eğilimi gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu durum, söz konusu iki terimin 2006’yı takip eden yıllarda akademik yazında daha görünür hâle geldiğini ortaya koymaktadır.

Buna karşılık, “interior design” terimi, tüm yıllar boyunca açık ara en yüksek yayın hacmine sahip olmuştur. Bu terimin 2006 yılı sonrasında artış eğilimi hız kazanmış, özellikle son 20 yılda “decoration” ve “architecture” terimlerine kıyasla yayın hacmindeki farkı dramatik biçimde artırmıştır. Öyle ki, bazı yıllarda bu fark 10 kata kadar çıkmaktadır. Bu durum, “interior design” teriminin akademik çevrelerce daha çok tercih edilen ve kabul gören bir terminolojik yapı hâline geldiğine işaret etmektedir.

Genel olarak 2006 yılı, her üç terim açısından da yayın hacminde bir kırılma noktası niteliği taşımakta; bu yıldan sonra özellikle “decoration” ve “architecture” terimlerinde belirgin bir ivmelenme gözlemlenmektedir. Ancak “interior design”ın yükseliş eğilimi hem daha erken başlamış hem de daha güçlü seyretmiş, bu da “design” teriminin terminolojik merkez hâline geldiğini düşündürmektedir.

Bu bulgular, sadece kelime tercihindeki farklılıkları değil, aynı zamanda disiplinler yönelimler ve akademik kabul açısından önemli yapısal dönüşümleri de yansıtmaktadır. Özellikle “interior design” teriminin baskınlığı, terminolojik netlik ve akademik meşruiyet açısından güçlü bir zemin oluşturmaktadır.

Yayınların Bilimsel Alan Kategorisine Göre Dağılımı

Görsel 2. Yayınların bilimsel alan kategorisine göre dağılımı (% olarak ifade edilmiştir)

“interior decoration” anahtar kelimesiyle ilişkili yayınların yer aldığı bilimsel alan kategorileri incelendiğinde, en yüksek oranların sırasıyla Sanat (%18,8), Mühendislik (%18,0) ve Malzeme Bilimi (%16,5) alanlarında toplandığı görülmektedir. Bu alanları, Diğer Sanat ve Beşerî Bilimler Konuları (%10,2) ve Mimarlık (%8,2) izlemektedir. Bu dağılım, “decoration” teriminin daha çok estetik, teknik ve malzeme odaklı uygulamalarla ilişkilendirildiğini düşündürmektedir.

“interior design” terimine ait yayınlarda ise Mimarlık alanı %46,8 gibi belirgin bir oranla başı çekmektedir. Mimarlığı, Mühendislik (%13,9), Bilgisayar Bilimleri (%8,9), Eğitim ve Eğitim Araştırmaları (%6,8) ve Sanat (%6,5) alanları takip etmektedir. Bu dağılım, “interior design” teriminin çok disiplinli bir yapıya sahip olduğunu, mimarlıkla güçlü bağlar kurarken teknolojik ve eğitimsel boyutları da kapsadığını ortaya koymaktadır.

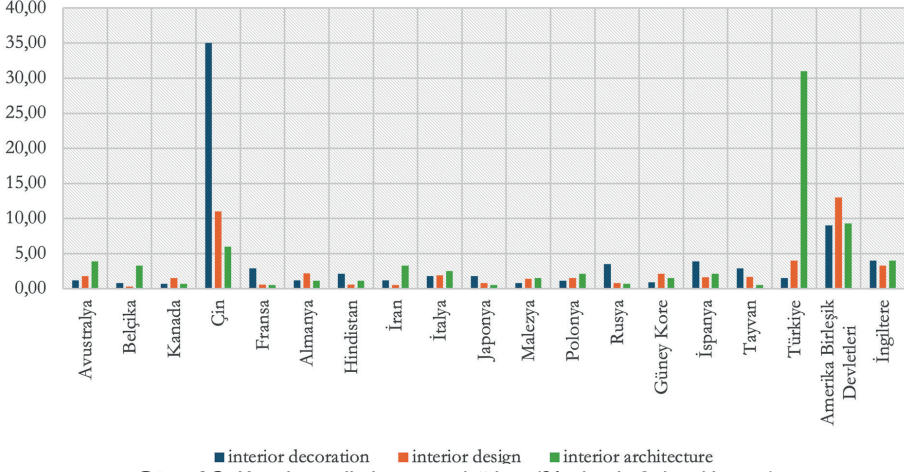
“interior architecture” anahtar kelimesiyle ilişkili yayınların dağılımında da Mimarlık alanı %32 ile en yüksek orana sahiptir. Bunu Eğitim ve Eğitim Araştırmaları (%19,6), Sanat (%12,5), Mühendislik (%9,3) ve Sosyal Bilimler (%7,5) izlemektedir. Bu durum, “interior architecture” teriminin özellikle eğitimsel yaklaşımlar ve mesleki yapılandırmalarla daha yakın ilişki kurduğunu göstermektedir.

Ancak bu veriler yorumlanırken önemli bir sınırlılık dikkate alınmalıdır: Web of Science’da “Tasarım” bağımsız bir bilimsel alan kategorisi olarak tanımlanmamaktadır. Bu nedenle, iç mekân tasarımıyla ilgili çok sayıda yayın, doğrudan “tasarım” başlığı altında değil; sanat, mimarlık, mühendislik gibi alanlara dağılmış şekilde sınıflandırılmıştır. Oysa tasarım, doğası gereği bu disiplinlerin kesişiminde yer alan, kendine özgü yöntem, kuram ve uygulamalara sahip bir alandır.

Dolayısıyla, mevcut dağılımı değerlendirirken, “interior design” ve “interior architecture” gibi terimlerin sanat ve mimarlık arakesitinde konumlandığı, ancak bağımsız bir “tasarım” kategorisi olsaydı büyük olasılıkla bu yayınların önemli bir kısmının o kategori altında toplanacağı dikkate alınmalıdır. Bu da iç mekân tasarımı alanının, disiplinler arası yapısı ve özgün konumuyla birlikte, hâlâ kurumsal tanım ve sınıflandırma sorunları yaşadığını göstermektedir.

Yayınların Ülkelere Göre Dağılımı

Distribution of Publications by Country %

Görsel 3. Yayınların ülkelere göre dağılımı (% olarak ifade edilmiştir)

İlgili anahtar kelimelere yönelik akademik yayınlar, Web of Science veri tabanında 90'dan fazla ülkede kaydedilmiştir. Aşağıda, en fazla yayına sahip ilk 20 ülkeye ilişkin veriler sunulmakta olup, her bir terimin kendi içinde ülkeler bazında gösterdiği dağılım yüzde oranlarıyla grafikleştirilmiştir.

“interior decoration” anahtar kelimesine ilişkin yayınların %35'i ile Çin'de yayımlanmıştır. Çin'i %9,0 ile Amerika Birleşik Devletleri, %4,0 ile İngiltere, %3,9 ile İspanya ve %3,5 ile Rusya takip etmektedir. “Interior design” anahtar kelimesiyle ilgili yayınların %13'ü Amerika Birleşik Devletleri'ne aittir. Bunu %11,0 ile Çin izlemektedir. Türkiye %4,0 oranıyla bu ülkeleri takip ederken, Almanya %2,2 ve Güney Kore %2,1 oranında katkı sağlamıştır. “Interior architecture” anahtar kelimesine ilgili yayınların %31'i Türkiye'ye aittir. Türkiye'yi, %9,3 ile Amerika Birleşik Devletleri ve %6,0 ile Çin takip etmektedir.

Bu veriler, her bir anahtar kelimenin coğrafi düzeyde nasıl konumlandığına ilişkin çarpıcı eğilimler ortaya koymaktadır. “Interior decoration” terimi, özellikle Çin'de yoğunlaşmış olup, bu ülke toplam yayınların %35'ine ev sahipliği yapmaktadır. Bu oran, diğer ülkelerle kıyaslandığında dikkat çekici bir tekilleşmeye işaret etmektedir. Benzer şekilde, “interior architecture” terimi de belirgin biçimde Türkiye merkezli olarak konumlanmakta; Türkiye toplam yayınların %31'ini oluşturarak bu alanda liderliği üstlenmektedir. Bu durum, her iki terimin de belli ülke veya bölgelere özgü akademik ilgi ve terminolojik tercihlerle şekillendiğini göstermektedir.

Öte yandan, “interior design” terimi daha dengeli ve yaygın bir coğrafi dağılıma sahiptir. Her ne kadar yayın hacmi açısından Amerika Birleşik Devletleri (%13) ve Çin (%11) öne çıkıyor olsa da bu terimin kullanımı tek bir ülkeye yoğunlaşmamış, farklı ülkeler arasında daha eşit dağılmış bir görünüm sergilemiştir. Diğer iki terimle karşılaştırıldığında, “interior design”ın uluslararası düzeyde daha kapsayıcı ve yaygın kabul görmüş bir terminoloji olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum, iç mekân tasarımı alanında disiplinin evrensel tanımlanmasında “interior design” teriminin daha merkezi bir konuma sahip olabileceğine işaret etmektedir.

Ortak-Kelime Analizi Bulguları

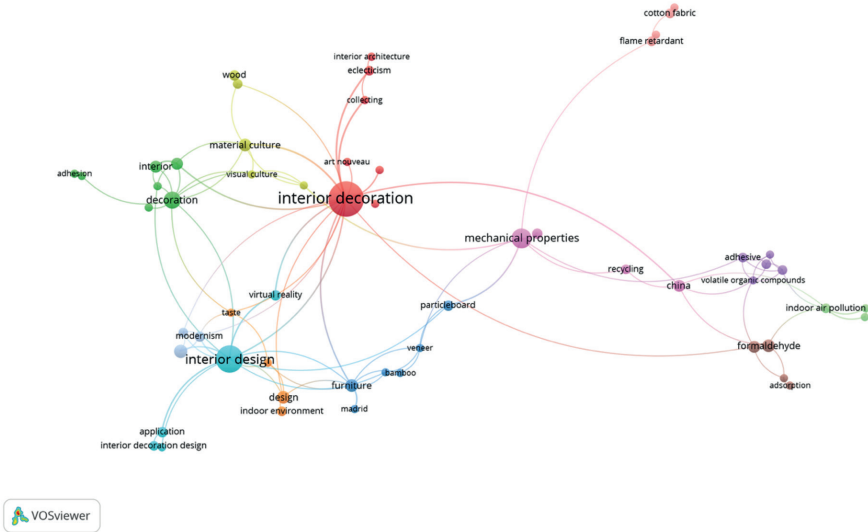
“interior decoration” Anahtar Kelimesi Ortak Kelime Analizi Bulguları

“interior decoration” anahtar kelimesi ile arama yapılan aramada 1976-2024 yılları arasında 724 yayına ulaşılmıştır. Vosviewer programında (Bu analizin Vosviewer dosyası verilen bağlantı kullanılarak detaylı bir şekilde incelenebilir⁸), analizlere dahil edilen yayınlarda tekrar eden anahtar kelimeler incelendiğinde 1996 farklı anahtar kelime kullanıldığı belirlenmiştir. “En az 3 kere kullanılmış olma” durumu kesme noktası olarak belirlenmiştir. 1996 anahtar kelime için daha dengeli bir dağılım sağlayan bu kesme noktası ile sık kullanılan 62 kelimeye ulaşılmıştır. Bu anahtar kelimelerden oluşan harita incelendiğinde farklı renklerde 12 küme oluştuğu görülmektedir (Şekil 4).

Küme 1’de art nouveau (art nouveau), collecting (koleksiyonculuk), eclecticism (eklektizm), home (ev), interior architecture (iç mimarlık), interior decoration (iç dekorasyon) ve sustainable development (sürdürülebilir kalkınma) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 2’de adhesion (yapışma), decoration (dekorasyon), interior (iç mekân), materials (malzemeler), soft decoration design (yumuşak dekorasyon tasarımı), wallpaper (duvar kâğıdı) ve wood veneer (ahşap kaplama) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 3’te bamboo (bambu), furniture (mobilya), madrid (madrid), particleboard (yonga levha), sustainability (sürdürülebilirlik) ve veneer (kaplama) anahtar kelimeleri yer almaktadır. küme 4’te consumption (tüketim), material culture (maddesel kültür), surface decoration (yüzey dekorasyonu), visual culture (görsel kültür) ve wood (ahşap) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 5’te adhesive (yapıştırıcı), building materials (yapı malzemeleri), health risk (sağlık riski), indoor air (iç hava) ve volatile organic compounds (uçucu organik bileşikler) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 6’da application (uygulama), artificial intelligence (yapay zekâ), interior decoration design (iç dekorasyon tasarımı),

8 <https://app.vosviewer.com/?json=https%3A%2F%2Fdrive.google.com%2Fuc%3Fid%3D17ZgETTMSoXmFtnQlXpcFmlf-c5ghlomVC>

interior design (iç tasarım) ve virtual reality (sanal gerçeklik) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 7’de art (sanat), design (tasarım), indoor environment (iç çevre) ve taste (zevk) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 8’de adsorption (adsorpsiyon), formaldehyde (formaldehit), indoor air quality (iç hava kalitesi) ve VOCs (uçucu organik bileşikler) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 9’da China (Çin), dimensional stability (boyutsal kararlılık), mechanical properties (mekanik özellikler) ve recycling (geri dönüşüm) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 10’da cotton fabric (pamuklu kumaş), flame retardant (alev geciktirici), smoke suppression (duman bastırma) ve sound absorption (ses emilimi) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 11’de green decoration (yeşil dekorasyon), green interior design (yeşil iç tasarım) ve indoor air pollution (iç hava kirliliği) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 12’de architecture (mimarlık), gender (toplumsal cinsiyet) ve modernism (modernizm) anahtar kelimeleri yer almaktadır.

Görsel 4. “interior decoration” anahtar kelimesine ilişkin ortak kelime analizi ağ haritası

“interior design” Anahtar Kelimesi Ortak Kelime Analizi Bulguları

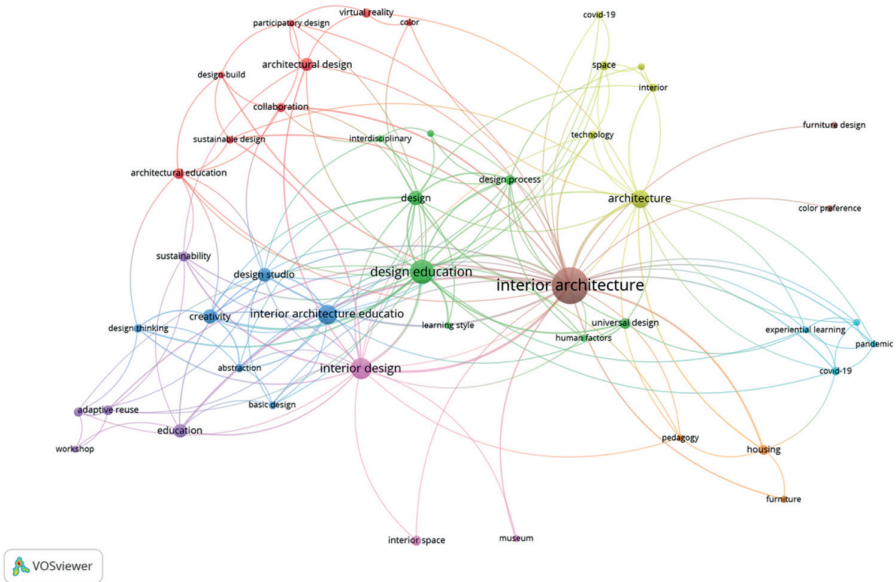
“interior design” anahtar kelimesi ile arama yapılan aramada 1976-2024 yılları arasında 4845 yayına ulaşılmıştır. Vosviewer programında (Bu analizin Vosviewer dosyası verilen bağlantı kullanılarak detaylı bir şekilde incelenebilir⁹), analizlere dahil edilen yayınlarda tekrar eden anahtar kelimeler incelendiğinde 7555 farklı anahtar kelime kullanıldığı belirlenmiştir. “En az 5 kere kullanılmış

⁹ <https://app.vosviewer.com/?json=https%3A%2F%2Fdrive.google.com%2Fuc%3Fid%3D1mB3Nrj4vBZbuVR-7QRbkNG-m3g6TdFuKO>

olma” durumu kesme noktası olarak belirlenmiştir. 7555 anahtar kelime için daha dengeli bir dağılım sağlayan bu kesme noktası ile sık kullanılan 214 kelimeye ulaşılmıştır. Bu anahtar kelimelerden oluşan harita incelendiğinde farklı renklerde 13 küme olduğu görülmektedir (Şekil 5).

Küme 1’de accessibility (erişilebilirlik), ai (yapay zekâ), anthropometry (antropometri), augmented reality (artırılmış gerçeklik), automotive interior design (otomotiv iç tasarımı), comfort (konfor), ergonomics (ergonomi), human-centered design (insan merkezli tasarım), user experience (kullanıcı deneyimi), vehicle interior design (araç iç tasarımı) ve wellbeing (iyi oluş) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 2’de aesthetics (estetik), art (sanat), color harmony (renk uyumu), furniture (mobilya), home (ev), material culture (maddesel kültür), social media (sosyal medya) ve traditional culture (geleneksel kültür) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 3’te acoustics (akustik), biophilic design (biyofilik tasarım), health (sağlık), post-occupancy evaluation (kullanım sonrası değerlendirme), user satisfaction (kullanıcı memnuniyeti) ve workplace (işyeri) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 4’te consumption (tüketim), environmental psychology (çevresel psikoloji), furniture design (mobilya tasarımı), gender (toplumsal cinsiyet), modern architecture (modern mimarlık) ve textiles (tekstiller) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 5’te built environment (yapılı çevre), daylighting (doğal aydınlatma), energy efficiency (enerji verimliliği), neuroarchitecture (nöromimarlık) ve visual comfort (görsel konfor) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 6’da architectural design (mimari tasarım), curriculum (müfredat), interior architecture education (iç mimarlık eğitimi), psychology (psikoloji) ve wayfinding (yön bulma) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 7’de design pedagogy (tasarım pedagojisi), design thinking (tasarım odaklı düşünme), interior design education (iç tasarım eğitimi) ve universal design (evrensel tasarım) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 8’de 3d printing (3b baskı), adaptive reuse (uyarlamalı yeniden kullanım), circular economy (döngüsel ekonomi), digital fabrication (dijital üretim) ve wood (ahşap) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 9’da aesthetic (estetik), elderly (yaşlı bireyler), hospital design (hastane tasarımı), phenomenology (fenomenoloji) ve quality of life (yaşam kalitesi) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 10’da autocad, bim, co-design (birlikte tasarım), design management (tasarım yönetimi) ve participatory design (katılımcı tasarım) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 11’de architectural education (mimarlık eğitimi), cultural heritage (kültürel miras), deep learning (derin öğrenme) ve space planning (mekân planlaması) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 12’de atmosphere (atmosfer), lighting (aydınlatma), nature (doğa), sustainable development (sürdürülebilir kalkınma) ve technology (teknoloji) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 13’te assessment (değerlendirme), biophilia (biyofili), children (çocuklar),

yer almaktadır. Küme 2’de design (tasarım), design education (tasarım eğitimi), design process (tasarım süreci), human factors (insan faktörleri), interdisciplinary (disiplinlerarası), learning style (öğrenme tarzı), service learning (topluma hizmet temelli öğrenme) ve universal design (evrensel tasarım) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 3’te abstraction (soyutlama), basic design (temel tasarım), creativity (yaratıcılık), design studio (tasarım stüdyosu), design thinking (tasarım odaklı düşünme) ve interior architecture education (iç mimarlık eğitimi) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 4’te architecture (mimarlık), interior (iç mekân), space (mekân), technology (teknoloji) ve transformation (dönüşüm) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 5’te adaptive reuse (uyarlamalı yeniden kullanım), education (eğitim), interior design education (iç tasarım eğitimi), sustainability (sürdürülebilirlik) ve workshop (atölye) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 6’da experiential learning (deneyimsel öğrenme) ve landscape architecture (peyzaj mimarlığı) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 7’de furniture (mobilya), housing (konut) ve pedagogy (pedagoji) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 8’de color preference (renk tercihi), furniture design (mobilya tasarımı) ve interior architecture (iç mimarlık) anahtar kelimeleri yer almaktadır. Küme 9’da interior design (iç tasarım), interior space (iç mekân) ve museum (müze) anahtar kelimeleri yer almaktadır.

Görsel 6. “interior architecture” anahtar kelimesine ilişkin ortak kelime analizi ağ haritası

Tematik Odakların Tespiti

interior design, interior decoration ve interior architecture anahtar kelimeleri üzerine yapılan ortak kelime analizinde ortaya çıkan kümeler ve sık kullanılan anahtar kelimeler daha geniş tematik gruplar altında toplanarak yazındaki eğilimlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Her üç terimin akademik yazında nasıl konumlandığına ve hangi içeriklerle öne çıktığına dair farklılaşmalar ve ortaklıklar belirlenmiştir. interior decoration terimi diğerlerinden farklı olarak daha çok malzeme türleri, yüzey kaplama teknikleri, dekoratif uygulamalar ve estetik beğeni gibi bireysel, görsel ve yüzey odaklı temalarla ilişkilendirilmiştir. Bu terim, çoğunlukla konut iç mekânları ve evsel zevkler çerçevesinde ele alınmakta; yüzey dekorasyonu, duvar kâğıdı, ahşap kaplama, uçucu organik bileşikler gibi fiziksel ve kimyasal malzeme nitelikleriyle öne çıkmaktadır. Interior design ise bu iki uç arasında konumlanarak, hem kullanıcı deneyimi, ergonomi, iyi oluş, renk uyumu, teknolojik yenilikler gibi insan odaklı ve çağdaş kavramlara hem de sürdürülebilirlik, çevresel psikoloji, tasarım pedagojisi gibi disiplinler arası yaklaşımlara yer vermekte ve daha kapsayıcı bir yapı sergilemektedir. Buna karşılık, interior architecture kavramı daha çok mimarlık eğitimi, mekânsal organizasyon, tasarım stüdyosu, katılımcı tasarım ve dönüştürülebilir yapılar gibi mimarlık disipliniyle bütünsel kavramlara odaklanmaktadır.

Her üç terimde de ortak biçimde ele alınan bazı tematik odaklar da bulunmaktadır. Özellikle sürdürülebilirlik, sağlıklı iç çevre, yeşil tasarım, malzeme seçimi, sanat ve kültürle ilişki, kullanıcı ihtiyaçları ve teknoloji entegrasyonu gibi kavramlar, farklı düzeylerde de olsa tüm kümelerde ortak olarak yer almaktadır.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu çalışma, iç dekorasyon (interior decoration), iç tasarım (interior design) ve içmimarlık (interior architecture) terimlerinin akademik yazındaki temsil biçimlerini bibliyometrik analiz yoluyla incelemiş ve bu üç terimin terminolojik farklılıklarının, mesleki yapılaşma ve akademik disiplinleşme süreçleriyle nasıl ilişkilendiğini veri temelli bir yaklaşımla değerlendirmiştir. Araştırma bulguları, söz konusu terimlerin yıllar içerisindeki kullanım eğilimleri, coğrafi dağılımları ve bilimsel alanlardaki temsilleri açısından belirgin ayrışmalar sergilediğini göstermektedir.

İlk araştırma sorusu olan terimlerin akademik kullanım eğilimleri incelendiğinde, “interior design” teriminin tüm dönemlerde en yaygın kullanılan ve yaygın

hacmi bakımından açık ara önde olan terminoloji olduğu belirlenmiştir. Bu terim özellikle 2006 sonrası hızlı bir artış göstermiş; mimarlık, mühendislik, eğitim gibi çoklu disiplinlerle ilişkilendirilerek evrensel düzeyde akademik kabul görmüştür. Buna karşılık, “interior decoration” daha çok Çin kaynaklı yayınlarla sınırlı kalmış; “interior architecture” ise özellikle Türkiye merkezli yayınlarla öne çıkmıştır. Bu durum, Martin (2008) ve Abbott’un (1988) belirttiği gibi, mesleklerin tanınırlığı ve terminolojik tercihlerin, ulusal mesleki örgütlenmelerle ve kurumsal yapılarla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

İkinci araştırma sorusu kapsamında yapılan ortak kelime analizleri, her bir terimin farklı tematik odaklarla ilişkilendiğini göstermiştir. “Interior decoration” terimi çoğunlukla yüzeysel estetik, malzeme türleri, ev dekorasyonu gibi bireysel beğeniye dayalı temalarla öne çıkarken; “interior architecture” terimi daha çok tasarım stüdyosu, mekânsal organizasyon, mimari dönüşüm gibi yapısal ve teknik kavramlarla bağlantılıdır. En kapsayıcı terim olan “interior design” ise kullanıcı deneyimi, ergonomi, sürdürülebilirlik, sağlık, teknoloji ve eğitim gibi çok yönlü ve çağdaş konuları içermektedir. Bu farklılaşma, Havenhand (2004), Königk (2011) ve Klingenberg (2005) gibi araştırmacıların terminolojiye yükledikleri kuramsal ve mesleki anlamlarla da uyum göstermektedir. Ayrıca, tüm terimlerde ortak olarak yer alan sürdürülebilirlik, sağlıklı iç çevre ve kullanıcı ihtiyaçları gibi temalar, disiplinin güncel çevresel ve toplumsal duyarlılıklara yanıt verdiğini göstermektedir.

Üçüncü araştırma sorusu doğrultusunda, terimlerin akademik yazındaki kullanımının eğitimsel yapı, mesleki yapılanma ve kurumsal yaklaşımlarla güçlü biçimde bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Örneğin, ABD ve Avrupa’da “interior design” terimi, meslek örgütleri (ASID, BIID) ve üniversiteler tarafından yaygın olarak benimsenirken; Türkiye’de içmimarlık programlarının mimarlık fakültelerine bağlı olması, “interior architecture” teriminin daha fazla tercih edilmesine neden olmuştur (Kaptan, 2014; Marshal-Baker, 2010). Web of Science verilerinde, Türkiye’nin bu terimle en fazla yayın yapan ülke olması da bu yapısal ilişkiyi doğrulamaktadır. Bu bulgu, Vos vd. (2015) ve Cys (2006) gibi araştırmalarda vurgulanan, terminolojinin mesleki kimlik inşasında belirleyici bir araç olduğu görüşünü desteklemektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma, iç dekorasyon, iç tasarım ve içmimarlık terimlerinin akademik yazındaki kullanım biçimlerinin yalnızca sözcüksel değil, aynı zamanda kavramsal, mesleki ve kurumsal farklılıklar taşıdığını ortaya koymuştur. Terimlerin yıllara, ülkelere ve bilimsel alanlara göre gösterdiği ayrışmalar, terminoloji tercihinin ardında disiplinler kimlik, eğitim politikası ve mesleki yapılanma gibi belirleyici faktörlerin yer aldığını göstermektedir.

Dolayısıyla terminolojik tercihlerin yalnızca dilsel birer seçim değil; aynı zamanda mesleki özerklik, kurumsal prestij ve eğitim politikalarıyla şekillenen göstergeler olduğu görülmüştür. İç mekân tasarımı alanında kavramsal netlik sağlanabilmesi için bu terimlerin bağlamsal arka planlarının dikkate alınması ve terminolojik tercihlere dair çok boyutlu değerlendirmelerin sürdürülmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Abbott, A. (1988). *The system of professions: An essay on the division of expert labor*. Chicago: The University Chicago Press.
- Anderson, B. G., Honey, P., & Dudek, M. (2007). Interior Design's Social Compact: Key to the Quest for Professional Status. *Journal Of Interior Design*, 33(2), 5-13.
- Caan, S. (2011). *Rethinking Design and Interiors Human Beings in the Built Environment*. Laurence King Publishing.
- Cobo, M., López-Herrera, A., Herrera-Viedma, E., & Herrera, F. (2011). An approach for detecting, quantifying, and visualizing the evolution of a research field: A practical application to the Fuzzy Sets Theory field. *Journal of Informetrics*(5), 146-166.
- Coleman, C. (2002). History Of The Profession. C. Coleman içinde, *Interior Design Handbook of Professional Practice* (s. 26-47). United States of America: McGraw-Hill Companies.
- Cys, J. (2006). [un]disciplined. *IDEA Journal*, 7(1), 14-25.
- Darbandi, M., Nadieh, I., & Rahimzadeh, M. (2023). The Emergence of Interior Architecture. *Interiority*, 6(2), 249-266.
- Gürel, H. M. (2012). Mimarın Ötekisi Olarak İçmimar. *Dosya* (30), 47-51.
- Havenhand, L. K. (2004). A View from the Margin: Interior Design. *Design Issues*, 20(4), 32-42.
- König, R. (2011). The Embarrassment Over Decoration. Arguing Against Title Change – The Case of 'Interior Design' : 'Interior Architecture'. IDA Congress Taipei Education Conference. Taiwan: Taiwan Design Center.
- Kaptan, B. (2014). Interior Architecture and Interior Design: Two Concepts, One Profession. *World Applied Sciences Journal*, 32(9), 1935-1941.
- Kaptan, B. B. (2003, Haziran). 20. Yüzyıldaki Toplumsal Değişimler Paralelinde İç Mekan Tasarımı Eğitiminin Gelişimi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaptan, B. B. (2013). İç mimarlık ya da içmimarlık ne fark eder! İçmimar, 118-123.
- Klingenberg, E. S. (2005). Interspace. *Design Competence* (s. 1-10). içinde Oslo, , Norway: KHIO Faculty Of Design.
- Marshal-Baker, A. (2010). Interior Design and Interior Architecture: Why Not? Interior Design Educators Council Annual Conference, (s. 552-560). Atlanta,GA.

Martin, C. S. (2008). Rebuttal of the Report by the Institute for Justice Entitled Designing Cartels: How Industry Insiders Cut Out Competition. *Journal of Interior Design*, 33(3), 1-49.

Piotrowski, C. M. (2009). *Becoming an Interior Designer A Guide to Careers in Design* (Cilt 2.Basım). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.

Tate, A., & Smith, C. (1986). *Interior Design in the 20th Century*. New York: Harper & Row.

Vos, E. D., Somers, I., & Eeckhout, B. (2015). Three Profiles of “Interior Architects” in Postwar Flanders: The Historic Distinction between Practitioners with a Degree, Domestic Advisors, and Interior Decorators. *Journal of Interior Design*, 40(2), 37-57.

White, A. C. (2009). What’s in a Name? Interior Design and/or Interior Architecture: The Discussion Continues. *Journal of Interior Design*, 35(1), 10-18.